

Volyňští Češi

Termínem Volyňští Češi označujeme skupinu lidí, kteří v 60. letech 18. století, resp. jejich předci, opustili české území a vydali se do carského Ruska (konkrétně do Volyňské gubernie), které slibovalo lepší možnost obživy a tedy i příjemnější život.

České vystěhovalectví v druhé polovině 19. století znamenalo značný ekonomicko- demografický problém. Čeští politikové se z mnoha důvodů stavěli proti vystěhovalectví, i když jasně věděli, že sociální problémy, nedostatek půdy a nemožnost zajistit značné části obyvatelstva obživu (některé kraje měly tak nedostatečný průmyslový rozvoj, že až polovina lidí neměla možnosti k práci), neodvratně spěje k emigraci. Vystěhovalectví do USA narůstalo a dalo podnět ke vzniku myšlenky obrácení se české emigrace do slovanských zemí, kde by Češi alespoň posilovali tamní. Takové myšlenky vyhovovaly i carskému Rusku, které mělo zájem o kolonizaci rozsáhlých území na Dálném Východě, na Kavkaze a v souvislosti s polským povstáním roku 1863 i v tehdejší Volyňské gubernii. Ruským vládnoucím kruhům šlo především o to, aby se osídlilo území za malé výdaje a efektivně, tzn. obyvatelstvem schopným vytvořit ekonomicky prosperující společnost. Po zkušenostech s německými kolonisty, kteří sice byli ekonomicky úspěšní, ale vytvářeli uzavřené okruhy se svým vlastním jazykem a kulturou, chtěly někoho, kdo se do ruské kultury rychle začlení, takže přistěhovalci z Čech pro ně znamenali ideální řešení (ale také Srbové a Bulhaři) a navíc měli i hospodářské zkušenosti a byli na vysoké kulturní úrovni. Ohlas Čechů, kteří měli zájem o vystěhování do Ruska, byl značný a českou vlast začaly opouštět celé osady. Nejpriznivější imigrační podmínky byli ve Volyňské gubernii (západní Ukrajina), kde polští velkostatkáři (po nezdařeném lednovém povstání roku 1863) prodávali levně velké množství půdy. Vystěhovalce představovali především lidé mladší a střední generace, kteří byli adaptabilnější a odvážnější. Emigranti pocházeli především ze Žatecka, Rakovníka, Lounska, Mělnicka, Mladoboleslavska, Turnovska, Jičínka, Pardubicka a z některých míst na Moravě. Předci mých narátorů pocházeli z Moravy.

Již v roce 1863 přichází na Volyň prvních sedmnáct českých rodin, které zakládají osadu.

Po svém příchodu na Volyň bydleli Češi zpočátku v prozatímních zemljankách, které byly obvykle 5m dlouhé, 3m široké a 2,5m vysoké, za pár měsíců většina přistěhovalců vlastnila již stodoly, ale jejich život se stále odehrával v zemljankách, které však za několik let vystřídaly obytné dřevěné domy se dvěma až třemi místnostmi, kryté slaměnými došky, nebo i z hliněnoslaměných tvárníc a kamene. Usedlosti byly stavěny ve vzdálenosti několika metrů od cesty, stáje a chlévy byly často pod jednou střechou s obytnými místnostmi, ale byly odděleny chodbou.

Největší počet českých obyvatel osídlil jih Volyňské gubernie (Dubno, Rovno, Luck, Ostroh, Ovruch, Novohrad Volyňský, Žitomir), kde byla nejúrodnější černozem a mnoho polských velkostatků ke koupi a v roce 1875 bylo na Volyni již 2190 českých rodin (asi 150 rodin ročně).

Volyňští Češi měli až do nástupu komunismu ve 20. letech výsadní postavení a patřili mezi bohatší vrstvu obyvatelstva, na rozdíl od ukrajinských usedlíků, tzv. mužici. Po nástupu Stalina byli příslušníci volyňskočeské inteligence jako jedni z prvních pronásledováni a posíláni na Sibiř.

Rozhovory jsem vedla se čtyřmi narátory, resp. jedním narátorem a třemi narátorkami, kteří se narodili na Chorovici v okolí Slavuty (okresní město). Všichni nejvíce vzpomínají na období druhé světové války, kdy jim bylo mezi 10-ti a 14-ti lety a pak na příchod do Čech.

Dvě narátorky absolvovaly přesídlovací akci do tehdejší Besarábie (dnešní Rumunsko). Poté, co ruská armáda toto území získala a vytlačila odtud německé obyvatelstvo, bylo třeba osídlení a právě

vesnice mých dvou narátorek byla vybrána a celá poslána do Besarábie. Nedlouho potom, co se rodiny zabydlely, došlo k válečnému zvratu a oni byli nuceni utíkat před německými vojáky. Došli až do Chersonu (jih Ukrajiny, nedaleko Dněpru ústícího do Černého moře), kde strávili dva roky roztroušeni po okolí a ve službách kolchozu. Teprve po dvou letech je kolchoz propustil a oni se vydali zpět domů. Na cestu se vydali v listopadu a na začátku roku 1944 byli zpět na Chorovici, celou cestu absolvovali převážně pěšky.

Jejich domy byly rozpadlé, resp.rozebrané, a tak začínali opět nanovo. Otec byl navíc na poslední chvíli vzat do války, odkud se už nevrátil.

Roku 1947 se vydávají zpět do bývalé vlasti, kde nikdy předtím nebyli, ale očekávají od této „nové staré vlasti“ mnoho dobrého. Na Ukrajině tou dobou už panovala bída, a tak pro ně reemigrace znamenala šanci na nový, lepší život. Po příjezdu do Třemošné u Plzně byli rozmístěni do pohraničních oblastí, kde měli osídlit opuštěná místa po vystěhovaném německém obyvatelstvu. Jednalo se především o okolí Tachovska (narátor a dvě narátorky), Sušicka (narátorka), Liberecko atd.

V českém prostředí byli vnímáni jako ruští přistěhovalci a jejich asimilace nebyla vůbec snadná a myslím, že nikdy nezískali rovnoprávné postavení s českými obyvateli, ač to vlastně byli také Češi. V oblasti Tachovska, kde moji narátoři bydlí dodnes, začali všichni pracovat jako lesní dělníci a dělnice, přičemž na ně připadla ta nejhorší práce. Ti, co přišli později, si museli opravit již napůl rozebrané domy, což bez jakýchkoliv prostředků nebylo snadné. Většinou byla celá volyňská vesnice přesídlena do vesnice české, takže si vzájemně pomáhali a nebyli v „cizí“ zemi tolik osamoceni.

Narátory jsem hledala přes své příbuzné a dále metodou snow-ball. Rozhovory mám natočeny na kameru, což mému projektu dodává tvář (a to doslova), ve chvíli, kdy narátora spatříte a sledujete jeho výraz a gesta, dozvíte se toho mnohem více než je možné získat jen ze zvukového záznamu. Je mi ale jasné, že jsem měla obrovské štěstí a zatím všichni narátoři s natáčením kamerou souhlasili.

Eva Skálová, FHS UK

Počet shlédnutí: 194

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/volynsti_cesi

Last update: **29/05/2024 19:40**

